

Tobrelutsu Peep õiguisist ja kohustuisist

Kae lk 2

Uma Pido laulu laulõti ütenkuun läbi

Kae lk 3

Põnõva eläjä mõtsaraa pääl

Kae lk 4

VESKI MARISÕ PILDI

Näütüs mõsust ja mõskmisõst. 6. lehekuul te-täs Karilatsi vabaõhumuusõumin vallalõ näü-tüs, miä kõnõlõs mõsu- ja mõskmisõkultuurist.

«Ütelõn «mõsu», mõtlõs inämbüs inemiisi hariligult alosmõsu pääle, a mi näütüs võtt luu-bi ala nii ihomõsu, iho ja mõsu mõskmisõ ku ka «päämõsu», om kirän näütuse tutvustusõn.

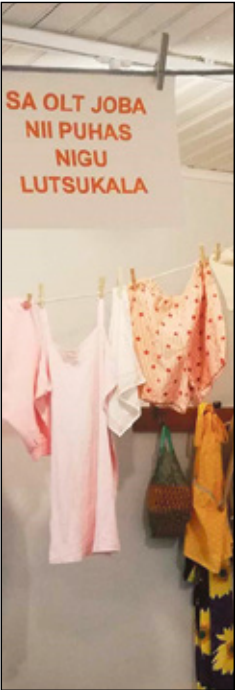
Näütusel om välän ihomõsu 19. aastasaa töösõst poolõst kooni Nõvvokogodõ ao lõpuni. Vastussõ saa ka küsümisele, kuna ülepää nak-si naasõ Eestimaal alosmõssu kandma.

Kõnõldas esihindä ja röividõ mõskmisõst ja tuust, et viil ildaaigu oll' mõsumõskminõ üts vaivalidsõmbit kodotõid.

Viil saa näütusel teedä, kuis mõsu ja mõsk-minõ omma rikkaligult esindedü mi üteliisin ja vanasõnnun. Täambädse aoni ei miildü kinkalõgi, ku timä «mustan mõsun soritas» vai ku ülembä kabinetin uut iin «päämõsu». «A kas seo om ajo- vai rohemõsu, ku ti perän näütü-se kaemist Arieli mõsupulbri asõmõl lipõ-usku pööräti?» nõstva näütusekõrraldaja üles viil üte mõsuga kõüdedü küsümüse.

Mõsunäütüs Karilatsin jääs vallalõ terves suvõhuuaos.

UL

RAHMANI JANI PILT

Laheda muti Vana-Koiola rahvamaja iin laadurahvalõ nalla tegemän.

Vana-Koiola laat juhat sisse keväjädse laaduhuuao

RAHMANI JAN

Minevä puulpäävä pee-ti Vana-Koiola küläplatsi pääl keväjälaatu. Väiku vahtsõnõ laadukõnõ and' ilosa alostusõ mi kandi laaduhuuaoilõ.

Laadu kõrraldi MTÜ Vana-Koiola Kogukond ütän Vana-Koiola rahvamajaga. «Mine-vä aasta pruuvõdmi ja nuu, kiä ummi aiakasvõga tulli, kitivä, et mahlakuu lõpu laat om põnnõv. Mõtlimi, et proo-vimi seo aasta jäl,» kõnõl MTÜ Vana-Koiola Kogu-kond vidäjä Jakini Egle. «Teemi otsa vallalõ ja sis läävä töösõ laadu edesi. Tan saava kauplõja kah hinnäst laaduaos käümä tõmmada,»

selef rahvamaja juhataja Perlo-vi Bibi mano.

Innekõkkõ kõrraldõdas taad laatu umakandi rahva pääle mõtõldõn ja külärahva toega. «Täämbä olõ ma küdsänü viis esisugumast kuuki kohvikulõ, Bibi pandsõ ola ala üte koogi-ga, seokandi mehe tei suppi. Nii et kõik saava midägi tetä-toimõnda ja tundva, et näid om vaia,» löüdse Jakini Egle.

A miä pand kõrraldajit laatu tegemä? «Eks taa sääne sise-mine palaminõ om, miä taht vällä saia. Täambädsest laadust om hää miil: om poolõ inämb kauplõjit ku minevä aasta. Ilm om kah hää. Ja ku mõtõlda tulõvadsõ ao pääle, sis mille mitte taad tetä – veidükese om toimõndamist, a saami nakka-ma,» ütäl Perlovi Bibi.

Õigõ laadu pääl omma ka rah-va naarutaja. Mi kandi kõgõ tun-nõtumba laadunaarutaja omma Laheda muti, kiä peri säält-samast Vana-Koiola kandist, ja nä teivä seogi kõrd rahvalõ nalla. Muti Anni, Tooni ja Senni sele-ti perän ülesastmist läbisegi, et umakulä rahvalõ om rassõmb midägi kõnõlda ku kavvõm-bal. «Nä omma meid sada tuhat kõrda nännü, piät iks mõtlõma, midä seletät. Umakandi rahvas om mi eloga nii kursin, tuuperäst võtsõmi «innovatitiivsit» teema-sit mano.» Ja tõtõstõ, muttõ jutu olli seokõrd ideekorjamisõst, Facebookist ja suunamudimi-sõst. Rahvalõ nali miildü ja mit-mõ tahtsõva perän ütän muttõga pildi pääle saia.

Lisas paiklikõlõ olf laadu pääl kavvõmbat rahvast kah. Uma-

kasvatõdu lille möönü Ken-deri Elgita Kärkulast kitt' nii seod ku kõiki tõisi keväjäidsi laatu: «Tan omma nii ägedä inemise. Meil om joba müü-jist sõpruskund tegünü ja ost-ja omma kah sõbraligu.»

Midä inemise keväjä ost-va? «Kõgõpäält võõrasimä ja kannikõsõ, sis suvõlilli, ede-si tulõva kõõgiviläkasvu,» selef kogõnu müüjä. Säänd-se kraamiga kauplõja piät rehkendämä, et aig, ku timä kaupä tahetas, ei olõ kuigi pikk. Tuuperäst om Kenderi Elgita võtnu plaani minnä seo kevväi inämbüisile paik-likõlõ laatõlõ. «Nursi, Vars-tu, Kanepi, Urvastõ, Tsoo-ru,» lugi tä ette, kohe plaan järgmäidsil nädälivaihtuisil kauplõma minnä.

Tulõman omma Uma Meki gurmee-nätäl ja Euruupa päävä laat

3.–12. lehekuuni peetäs Uma Meki keväjägurmee nädälit. Noidõ kümne päävä joosul pakva kümme Lõuna-Eesti söögikotust kolmkäügulist õdagusüüki, kon egä käügi ainõ om peri vähembält poolõn jaon mi kandist. Sääne õdagusüük mass 32 eurot.

Üten löövä Lihuniku äri, Suur Muna, Haanjamehe talo, Ilma-veere, Piusa külästüskeskusõ Mahlaveski kohvik, Ööbikuoru villa, Mõisaait, Mooste viina-vabrik, Pesa hotelli restoran ja Ugandi Resto. Päält noidõ om viil üts ettevõtminõ, kon tegevä kuuntüüd Vahtsõ-Saalusõ veini-talo ja Ulgumaa puhvõt.

A 9. lehekuu pääväl kellä 16–20 peetäs Võro keskplatsi pääl ütän Uma Meki keväjä-laaduga Euruupa päivä. Pää-väga tähüstedäs mi Euruupa Liitu ja NATOhtõ kuulumisõ 20. aastapäivä. Päält kauplõmisõ saa laadu pääl kullõlda Euruupa Parlamendi valimiisi debatti ja kontsõrdi and Daniel Levi trio.

UL

RAHMANI ELO PILT

Peeti võrokõisi kongressi käräjit. 21. mahlakuu pääväl kutsõ võrokõisi kongressi vanõmbidõ kogo kokko käräjä, kon kõnõldi, kuis om edenenü aasta iist peetü võrokõisi kongressi otsussidõ elluviimine. Käräjäpääväle tull' kokko 70 inemist, päiv lõppi arotustsõõri ja kontsõrdiga.

Pildi pääl istusõ lava takan vanõmbidõ kogo liikmõ Niidumaa Maarika, Kauksi Ülle, Jüvä Sullõv ja Kuuba Rainer. Kõnnõpuld takan om Võromaa arõn-duskeskusõ päälük Tootsi Tiit, kiä kõnõlas arõnduskeskusõ tegemiisist.

UL

UMA PIDO

VÖROKEELINE LAULU- JA RAHVAPIDO
1. JUUNIL KL 18
PÕLVAN INDSIKÜRMUN
PILET' PILETILEVIN
UMAPIDO.EE

M Ä R G O T U S

Tsiatsungõlmaa nimi jäägu alalõ!

Käävä jutu ja liigusõ kaardipildi, et riigi kaitsõinvesteeringide keskus taht Tsiatsungõlmaa nime vällä vaihta vahtsõ nime «Reedo linnak» vasta. Tuu om väega halv plaan.

Kuigi säälsaman kõrval om Reedopalo ja tuuperäst ei olõki vahtsõnõ nimi võlss, om nimi Tsiatsungõlmaa midägi säänest, mink üle võrokõsõ uhkust tundva. Et tuud nimme om eestlälisil ja esieranis vällämaalaisil rassõ vällä üteldä, ei saa olla põhjus nimi vällä vaihta. Õkva tuusama asi, et taad om tõisil rassõ vällä üteldä, omgi võrokõisi uhkusõ põhjus. Pääle tuu om Tsiatsungõlmaa väega illos nimi ja and ka aimu, midä sääl tetäs. Tsiatsungõlmaa nimi piät alalõ jäämä ja ku tuud tahetas salamahtu ja sälätakan är muuta, om asi väega halv.

Paigapäältsist keelest, kultuurist ja inemiisist ülesõitminõ om õkva tuu asi, miä õhutas vihha ja vandõnõvvujuttõ. Kinkalõ tuu kasulik om?

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Tõsõ kundi otsast

Ettevõtja PINDMAA AIGAR märgo-
tas tan ilmaasju pääle tsipa tõsõ
nuka alt, ku hariligult kaema
harinu oltas.

Värte ja ussõ takan

Mõni aig tagasi kävemi kal-
li kaasaga Kreekan Santorini
saarõ pääl. Tuu um üts vul-
kaani purskamisõst tekkünü
hobõsõravva kujoga saar. Sai-
mi hotellitarõ mere veerest
kavvõmbalõ, a lätõ nii häste, et
ülemäse kõrra päält olf mõ-
lõmbalt puult merd nätä.

Mi sinnäminegi mõtõ olf olla
tsipa päävä käen ja kaia, kuis
inemise eläse. Lisas pruuvõ-
mi ummi mõttit paprõ pääle
kirja panda. Miildümä naksi
tuu saarõ värvi: kõik maja olli
valgõ ja ussõ sinidse. Kats vär-
vi – sinine ja valgõ, ja ku tulf
üü, tulf ka must värv mano.
Eesti lipu värv, nigu olõs
Eestimaal olnu.

Väega illos olf ümbretsõõri
kaia korgõmba kotussõ päält,
kost paistu kätte terve saar
ummi valgidõ elämiisiga.
Ümbre jalutõn tei ma sadakund
pilti elämiisi ussist ja värtist.
Mõni värēt es olõ korgõ, säält
sai üle kaia ja nätä, mis tetäs.
Mõni pere istõ niisama moro
pääl, mõni kõrvõf tulõ pääl
lihatükki. Paarin kotusõn
laulti ka väikut laulu.

Viimätsel õdagul saimi peris
läbielämise. Et pidimi hummo-
gu varra, kellä 4 aigu, üles tu-
lõma, lätõsi varra sängü kah.
Äkki kuulsõmi kõrvaltarõst

kõvva kissa. Tõistlinõ tütär
pahand hirmsalõ uma imäga.
Et jutt käve inglüse keelen,
saimi tuust arvo. Tütär mugu
pahand, imä sai vast mõnõ lau-
sõ vahelõ üteldä. Imä jutt olf
umbõs sääne: kulla tütär, mille
sa niimuudu tiit, ma jo armasta
sinno. Vasta tulli kõik inglüse-
keelidse krõpõ ütlemise, midä
ma kunagi kuulnu olõ.

Tuu lugu pand meid mõtlõ-
ma. Imä olf tütäre sünnütänü,
arvada olf tuu lats oodõtu,
väikust pääst hoitu, paitõdu ja
nunnutõdu. Nä olli vast Amee-
rikast seo saarõ pääle puhka-
ma linnan ja no sõimas tütär
imäl näo niimuudu täüs. Kon-
kottal olf midägi viltu lännu?

Juhtuminõ pand tõisildõ
kaema ka noid värtid ja ussi,
midä mi saarõ pääl imehtänü
ollimi. Mis naidõ takan periselt
sünnüs? Inemine tulõ värtist
vällä, nagu um naarul ja kõik
paistus häste... A kuis periselt
säält ussõ takan eletäs? Üteldäs
säält tõnõnõõsõlõ häste vai hal-
vastõ? Tuu küsimüs jäi meile
seost reisist üles ja ku Pegasus
küllä tulõ, sis tuust tegelikkusõst
proovimi mi ka kunagi kirotä.

Inemiisil um kombõs uulid-
sa pääl vasta tullõn naarata ja
küssü, kuis lätõ. Toolõ vastatas
naaratusõ ja ümäriugu jutuga. A
äkki tulnu vasta küssü: «Kuis
sul hindäl periselt lätõ?»

*Kas meil om pääle õiguisi ka kohustus latsi käest lainatut
luudust hoita ja tuud sama puhtalõ latsõlatsilõ perändä?*

Egäpäävõtsest viist ja õiguisist

Viimätsel aol om lõpus um-
mõhtõ pallo noid, kiä ütles
vällä, et inemise saava luu-
dust hoita, ku ostva ja tarvi-
tasõ veidemb. Tarvitamisõ
vähändamist om kõgõlõ maa-
ilmalõ vaia: midä kavvõmb
määnegi asi vasta pidä, toda
parõmb om tuu luudusõlõ. Ku
naada täpsempä perrä märk-
mä, kohe minnä vai ku pallo
ja midä osta, om tuu kõva
samm edesi.

Mi elä viil säändsõl põnõval
aol kah, kon edevanõmbidõ
tarkuisi naatas vahtsõst üles
lämmistämä. Hää näude om
tuvva Veneetsiä arhitektuuri-
biennaalilt, kon Sloveeniä
näüdäs edevanõmbidõ tarkust
– lesso. Rahvas sai teedä, ku
hää om sääne lämme ahotükk
tervüsele ja kuis lämme kivi
pääl om hää pikuta.

Mi esi olõmi külland kokko-
hoitja. Lõuna-Eestih ja ka ter-
veh Eestih om olnu innembä
vaenõ rahvas. Mõistami joba
loomu poolõst veitüga toimõ
tulla. A ku kaia laemalõ maa-
ilma, sis näütüses nuu riigi, kon
kõik aig om 30 kraati ja roh-
kõmb lämmind, hoitva ummi
tarri elektriga jahhempa. Selge
om tuu, et inemine taht umma
ello parõmbas tetä, a hää olnu
tuu man perrä märki ja mõõta,
ku pallo elektrit säändsõ jahu-
tamisõ pääle kulus. Ja pruuvi
tuu man mõõdukalõ toimõ tul-
la. A säänest talopojatarkusõga
naidõ asjo pääle kaemist sekä,
et mi aig om liss kõgõlõ ka õi-
guisi ja normõ aig.

Õiguisi aig

Mi elä õiguisi aol. Otsimi õi-
gust, nõvvami õigust ja meile
miildüse mi õigusõ. Tiiami
ummi õiguisi ja käsemi näid
täütä. A õiguisi hankõh ja
nõudõh tükimi ummi kohus-
tuisi unõhtama. Mi taha häste
ellä ja teemi täpsele nii pallo
sammõ, ku hindäle mukav.

Tõsõlt puult om meil paprõ-
majandus egäsugumaidisi sää-
düisi, määrüisi ja direktiivega.
Ja ammõtnigu, kiä naid pap-
rit lugõva, kontrolva ja umalt
puult nõudva. Mõni säädüs
om tettü asä peräst. Om sää-
düisi, mink takah om määnegi
lobitüü. Või-olla mõni firma
taht kimmäst tüüd vai hoobis
monopolli. Ja säädüst saa lukõ
mitund muudu, säädüst saa
tõlki mitund muudu.

Ja sis om säält vaihõpäält ine-

TOBRELU TSU PEEP,
väikutviisi ilmaparandaja

mine. Nii harilik kodanik ku
ammõtnik. Ammõtnik om kah
otsast lõpuni inemine.

Hariligult ei olõ inemiisi
ilmakaemisõ ja arvosaami-
sõ kuia. Inemine taht iks ke-
rembale är ellä ja veidemb
kulutuisi tetä. A ku tahta luu-
dust kah hoita, võis mõnikõrd
täpsempä kaia, midä õigusõ
ette kirotasõ ja kas kongi and-
nu veidemb tarvita, nii et tuu
hindäle rassõ es olnu.

Vii tarvitamisõ näude

Mi edevanõmba saiva vett
tarvitõh toimõ külland veitü-
ga. Vett kullu söögitegemises,
mõsu ja iho mõskmisõs. Ku
olf eläjäpidamine, sis eläjide
juutmisõs kah. Sato aastit ta-
gasi kiäki majapidamiisi vii-
kullu täpsele es mõõda, a tuu
võisõ olla umbõs pangitäu
üte perreliikmõ pääle egä päiv
ja sannapääväl kats pangi iho
mõskmisõs pluss pang vai kats
rõividõ mõskmisõs.

Midä tuu sis kokko tege?
Viie inemisega pere kuluf nä-
dälih söögis ja joogis 350 liit-
rit, sannah 100 liitrit, mõsu-
mõskmisõs viil 100 liitrit.
Kokko tege tuu nädälih 550
liitrit, kuuh 2 200 liitrit ja pää-
väh 79 liitrit viie ja 16 liitrit üte
inemise kotsilõ. Keskmädselt
kats pangitäu vett inemese
kotsilõ üteh pääväh. Vai ma
rehkendü võlssü?

Täämbä om ÜRO maailma
rahvilõ lakja saatnu säädüse,
miä and õigusõ nõuda 50–100
liitrit vett pääväh inemise kot-
silõ. Naidõ õiguisiga vehkeh
nõvvami 3–6 kõrda suurõm-
bat viikullu, ku olf mi ede-
vanõmbil.

ÜRO om meile andnu õi-
gusõ. Õigusõ nõuda. A mis
saa viist pääle tuud, ku seo
om tarvitusõl olnu? Ku vesi
olõ-i inämb juumisõvesi, a
om tsolgivesi. Kas meil om
õigus tetä tsolgivett? Ja midä
saa tsolgiviist? Kas nõvvami
tuu ärhäätamist? Tsolgivii
ärkaotamist vai ärviimist?
Kas meil om pääle õigusõ ka
kohustus latsi käest lainatut
luudust hoita, tuud niisama
puhtalt vai viil puhtambalt
latsõlatsilõ perändä?

Ma esi olõ pruuvnu viiga
mõistligulõ ümbre kävvü. San-
nah viä pangiga vett sisse-vällä
ja inemise pääle kuluski 10–20
liitrit. Tõnõ asi viil: ma ei vala
puhast joogivett junni pääle lo-
putamisõs. Mul om ilma viildä
kemmerg, kost edesi lätõ tuu
kraam põllurammus.

Säädüse ja moodu pandva
meid mõnikõrd veidemb tarvi-
tama, a periselt ei taha inemine
umma sisseharinut ello muuta
inne, ku mõni asi nakkas hin-
näst pitsitämä. Ma olõ pruuvnu
tassakõistõ umma tarvitamist
luudushoitligumba poolõ muu-
ta, selle et ei olõ mõtõ är uuta
aigu, ku ora periselt persen om
ja vannaviisi inämb sukugi toi-
mõnda ei saa.

Seo kuu om ka keskkunna-
kuu ja ERR näütäs jälleki egät-
suku luudusõfilme. Puutron
saa näid kaia joba kuu algusõ
paiku ja nii terve kuu jupiter.
err.ee lehe pääl. A üts põnnõv
film, midä ma joba ette päähä
määri, om 22.05 kell 20 kana-
lin ETV 2. Alguperäne päälki-
ri om tollõl «Holy Shit!», ümb-
repantult sis «Pühä pask!». Vast om abis.

Kana-
kasvatusõ
oppusKuis tä õks edesi
lätõ? 1. jagu.

Vana nallalugu kõnõlõs, kuis
väega tark autoasjatundja pidä
tõisilõ tarkulõ loengut sise-
palamismootori tüü põhimõt-
tiist. Loengu lõpun küsüs kul-
lõjiide käest: kas kõik olf arru
saia? Tälle vastatas, et kõik
pääle tuu, kuis tä õks edesi lii-
gus, ku hobõst iin ei olõ.

Vaivalt küll jõudsõ tuu lektor
inne ullisminekit mõnõlõ kul-
lõjalõ asja kõrralikult selges
tetä. Inemise lihtsält harisiva
asjaga är ja es nakka inämb
ilmaasjanda (?) pääd murdma.

Ma olõ umma 70 aasta pik-
kust kogõmust kanakasvatu-
sõn püüdnu siin ku säält ede-
si anda. Tulõmus om umbõs
tuusama mia autooppusõn.
Inemine või sullõ su artik-
li sisu pääst üles üldä kasvai
unõ päält, aga kotun tege õks
tõisildõ. Nüüt ma piasi tuuma
näütiid.

1. Külmlaut. Inemine kurt,
et täl ei olõ laudan lehmä, kiä
olõs kannu lämmistänü. Mis
sis, et ei olõ. Noh, kannul kül-
mäs hari är, jala kah. Jala kül-
mäs sis, ku likõs saava. Näü-
tüses vedelä lehmäsita seen.
Vai ku lauta ei olõ sukugi al-
lapannu (saepuru, hüüvilast,
põhk jne) pantu.

Pallu hullõmb hädä om tuu,
et ku laut om tõtõstõ külm, sis
külmäse muna paari tunniga
pessä är. Ma ei olõ viil Eesti-
maalt löüdnu pernaist, kiä ollu
nõun egä katõ tunni takast
kanapessi kontrolma.

Harju külmämisele om aga
lahendus muial. Neläst levi-
nüst harjatüübist külmäs är
õnnõ lehhari. Milles noid kan-
nu sis Eestimaal üldse pidädä?
Vastus om, et munakana arõtõ-
di Itaalian (Leghorni tõug, mia
om arõtõt Livornon), kon prob-
leem ei olõ mitte külmämise, a
ülekuumõnõmisega.

Külmämise punkti võinu lõ-
põta lausõga, et midä suurõmb
hari, toda rohkõmb nõud huult.
2023/2024 talv olf Eestimaal
üts külmemiid. Tollõgipoo-
lõst elli mul üts kikas ja ports
kannu vällänpuul lauta – üle
elli. Põra nuu kana munõsõ.

2. Kanapoigõ hautamine.
Pellätäs, et kana ei istu kõr-
ralikult pesä pääl, lahk mun-
nõ. Kõik muna jääse mädäs.
Arvada kikka süü. Ku näütät
pernaasõlõ är tõõlise kurieläjä,
väikese verd imevõ putka, sis
tollõ vasta kiäki midägi ette ei
võta. Mul om ollu juhussiid,
kos vana kana imetäs verest nii
tühäs, et koolõs munnõ pääle
är. Ütskõrd jõudsõ esiki osa
poigõ är kooruda.

Nii et kokkuvõtõs: ku kana
pakõs munnõ päält är, sis tä pa-
kõs är surma iist. Tuud ei saa jo
hukka mõista.

PULGA JAAN

Jutt lätõ järgmädsen lehen edesi.

Kogukunnafestival

Süämega tettü süük

Urvastõ kerigupargin
18. mail kell 9-15

Kell 9 Palvus ja vallavanõmba kõnõ
Aiakasvu, paiklik süük, käsütüü, lotõrii
Valimi kõgõ parõmba koduveini
Latsilõ ponisõit ja talueläjä
Telke man loengu ja tüütärõ
Laadalava pääl:
MTÜ Tantsutsoon tandsja
Antsla muusigakooli viiuliansambli
Ansambli VÄLIHARF

ja **XVIII URBANIPÄÄVÄ LAAT**

vorumaa.ee/kogukunnafestival-2024

Festivaliga kõudetü küsimise – tel 56953206 (Kaja)
Laadaga kõudetü küsimise – tel 5206001 (Airii)

Edimäne kuundproovipäiv Võrol Kandlõ kultuurimajan, kon segäkoori lauli läbi umma laulukavva.

RAHMANI JANI PILDID

Uma Pido laulu laulõti ütenkuun läbi

RAHMANI JAN

Mahlakuu tõsõn poolõn peeti Võrol, Põlvan, Kambjan ja Tarton Uma Pido kuundpruuvõ, kon esi kooriliigi lauli läbi kõik laulu, miä pidol ettekandmisõlõ tulõva.

Proovõn juhati kuurõ dirigendi Joosingu Küllike, Tammeoru Saidi, Otsari Silja, Rõõmusõ Signe, Kasesalu-Roopsi Anne, Meistri Erki, Prüki Jaanus, Reiljan-Prätzi Jane, Kattai Kaari, Jõgi Kadri, Lindali Kalev, Breede Lauri, Nirgi Marje, Grossi Merje, Kadarpiku Tiina, Ravva Tiit ja Kochi Triin. Lisas käve üten kuurõga laulõ hafotaman kolm pido solisti: Kalkuna Mari, Hainsoo Meelis ja Araku Laura.

Kuundpruuvõst võttõ ossa inämbüs mi kandi lauljist,

kiä pidol üles astva. «Periselt pidänu kõik 3 800 lauljat proovin käümä, a meil olf kavvõmbilõ koorõlõ seokõrd lubatu, et pruuvi võiva tulla ka õnnõ esindäjä, tuu tähendäs, et dirigendi ja egä helürühmä esindäjä,» selet Uma Pido pääkõrraldaja Tigasõ Merike.

Kuis proovi lätsi? «Mu meelest tullf egä pruuvi kõrrast parõmbalõ vällä. Inämbjaolt omma koori olnu väega tubli ja ma olõ kimmäs, et pido tulõ väkev,» kitf Tigasõ Merike.

A määne laul kõrraldajalõ proovin kõgõ inämb miildü? «Silmä võtsõ likõs Ökva Margiti laul «Mõtõlus». Tuu kõlasi kuurõ esitüsen häste ja õigõlõ,» löüdf pido pääkõrraldaja.

Kokko om timahavadsõ Uma Pido kavan 23 koorilaulu, noilõ mano viil ports rahvalaulõ ja laulumänge. Teedüst 1. piimäkuul Põlvan tulõva Uma Pido kotsilõ saa kodolehe umapido.ee päält.

UMAL PIDOL ÜLES ASTVA KOORI

Latsialatlatsõ
• Parksepä latsiaia Sipsikud

Mudilaisikoori
• Antsla gümnaasiumi mudilaisikuur
• Elvā gümnaasiumi mudilaisikuur
• Haani kooli rütm- ja laulutsõõr
• Harglõ kooli Helü Vikakaar
• Kambja Ignatsi Jaagu kooli mudilaisikuur
• Kanepi gümnaasiumi mudilaisikuur
• Kastrõ mudilaisikuur
• Kuustõ mudilaisikuur
• Lüllemäe põhikooli mängo- ja laulukuur I
• Miina Härma gümnaasiumi mudilaisikuur
• Mudilaisikuur Võrolt
• Nõo põhikooli mudilaisikuur
• OK mudilaisikuur (Osola ja Kuldri)
• Orava laulukuur
• Parksepä keskkooli mudilaisikuur
• Puiga põhikooli mudilaisikuur
• Põlva kooli mudilaisikuur II
• Põlva kooli Pääsusilmad
• Põlva kooli viisikuur I
• Rõugõ kooli mudilaisikuur
• Rāpinā ütisgümnaasiumi mudilaisikuur
• Savõrna põhikooli latsikuur
• Sillaotsa kooli mudilaisikuur
• Tilsa põhikooli mudilaisikuur
• Vahtsõ-Kuustõ kooli mudilaisikuur
• Võro Kreutzwaldi kooli mudilaisikuur
• Väike Werrone kooli mudilaisikuur
• Verska gümnaasiumi mudilaisikuur

Latsikoori
• Antsla gümnaasiumi latsikuur
• Antsla gümnaasiumi näiodõkuur
• Haapsalu põhikooli latsikuur
• Kambja Ignatsi Jaagu kooli latsikuur
• Kruutusõ põhikooli latsikuur
• Kāāpā kooli latsikuur
• Latsikuur Võrolt
• Lüllemäe põhikooli mängo- ja laulukuur II
• Miina Härma gümnaasiumi latsikuur
• Mooste Mõisapreiid
• Nõo põhikooli latsikuur
• OK latsikuur (Osola ja Kuldri)
• Parksepä keskkooli latsikuur
• Põlva kooli latsikuur
• Põlva muusigakooli kuur
• Rõugõ kooli latsikuur
• Rāpinā ütisgümnaasiumi latsikuur
• Setomaa latsikuur
• Sillaotsa kooli tütlārlatsiansambli
• Talina reaalkooli tütlārlatsikuur
• Vahtsõliina gümnaasiumi latsikuur

• Võro Kreutzwaldi kooli latsikuur
• Võro muusigakooli latsikuur Ritsik
• Väike Werrone kooli latsikuur

Poiskõisikoori
• Antsla gümnaasiumi poiskõisikuur
• Kambja poiskõisikuur
• Miina Härma gümnaasiumi poiskõisikuur
• Nõo põhikooli poiskõisikuur
• Parksepä keskkooli poiskõisikuur
• Poiskõisikuur Võrolt
• Rāpinā ütisgümnaasiumi poiskõisikuur
• Võro Kreutzwaldi kooli poiskõisikuur

Naisikoori
• Ansambli Kūsimärk
• Avinurmõ naisikuur
• Fis Bemoll
• Helletajad
• Lapi Laulijad
• Luunja laulukuur Jõõõed
• Meremäe-Obinita naisikuur MONK
• Mõnistõ rahvamaja lauluansambli Hipõ
• Mõnistõ rahvamaja lauluansambli Mehkarid
• Naasõ Nurmõst (Põlva, Võro)
• Põlva naisikuur Mai
• Rāpinā naisikuur
• Setomaa naisikuur
• Sulbi naisiansambli Helin
• Ziemeri naisikuur Elisa
• Talina kunstigümnaasiumi naisikuur
• Tartu naisikuur Domina
• Tartu Ülikooli akadeemilise naisikuuri viilistlāisikuur
• Terzo
• Vahtsõliina rahvamaja lauluansambli Heldela
• Vilāndi naisikuur Eha
• Võro naisikuur Kannel
• Võro naisikuur Tempera

Miihikoori
• Eesti Maaülikooli miihikuur Gaudeamus
• Haaslava miihikuur
• Lasva miihikuur
• Laulasmaa nuurmiihikuur
• Mehe Mõtsast
• Võro miihikuur
• Võro seeniormiihikuur

Segäkoori
• A. Le Coq kammõrkuur
• Antsla kuur
• Biomeedikumi segäkuur
• Euruupa eestlāisi kuur
• Haljala segäkuur
• Hilaro
• Kaika kuur
• Kalevi kammõrkuur

• Kambja segäkuur Lāte
• Kammõrkuur Eysysla
• Kammõrkuur Helü
• Kammõrkuur SoLeMiJo
• Kanepi segäkuur
• Kevadised Hetked
• Kiili kuur
• Kolepi segäkuur Hellermed
• Konguta segäkuur
• Lāānemaā ütisgümnaasiumi nuurikuur
• Lüllemäe Lūūrikud
• Miina Härma lauluseldsi segäkuur
• Miinus Seitse
• Mooste segäkuur
• Nõo reaalgümnaasiumi segäkuur
• Parksepä keskkooli segäkuur
• Puiga segäkuur Claro
• Põlva kammõrkuur Maarja
• Põlva päävākeskusõ seeniorkuur
• Põlva valla segäkuur
• Pärno ütisgümnaasiumi segäkuur
• Rocca al Mare segäkuur
• Rõugõ segäkuur
• Rāpinā kammõrkuur
• Segäkuur KARP
• Segäkuur Pūūa Pāeva
• Segäkuur Serviti
• Segäkuur Siller
• Segäkuur Tulesāde
• Segäkuur ūits Viis
• Talina ütisgümnaasiumi segäkuur
• Tarbatu laulukuur
• Tartu ūlikooli Vilāndi kultuuriakadeemā segäkuur
• Tartu ūliopilāisi segäkuur
• Tartu ūliopilāisi luuduskāidsõringi segäkuur
• Tarvastu-Ōru laulukuur
• Tõllistõ-Puka-Sangastõ segäkuur
• Tõrva lauluseldsi segäkuur
• Urvastõ segāansambli
• Valga kammõrkuur
• Viisiratas
• Võnnu kihlkunnakuur KIHKO
• Võro gümnaasiumi segäkuur
• Võro nuurikuur
• Võro segäkuur Tervis
• Åksi segäkuur

Kunnakoori
• Ansambli Liiso
• Ilmanaba lugõmistarõ kunnakuur
• Kārgula kunnakuur
• Kāāpā kooli naisikuur
• Pihlapiigad
• Sūgismeloodia
• Tsoigo naisiansambli Pihlapuu
• Vana-Koiola rahvamaja naisiansambli Laululust
• Võro latsiaia Sõleke kunnakuur

Solist Kalkuna Mari laul koorirahva iin umma laulu läbi, kuuri juhatas Tammeoru Saidi.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Vodi

Seol nimel om Eestin 48 kandjat. Nimi panti katõn paigan: Haani mõisan Võrumaal ja Uvve-Kariste mõisan Mulgimaal.

Haanin Kallastõ külān panti seo nimi Ommelka Miku Jakapi poigõlõ. Rõugõ keriguraamadu kirutasõ vana kirāviien *Woddi*, mõisa hingelugõmistõ 1826 panti nimi kujul *Wodi*. Arvada, et vāllāütlemine olf iks [vodi], a kõrvalõ jättā saa ei ka II vāltēn vāllāütlemist [voodi]. Kerigu hingeraamatun 1796–1830 om sama perrega ütenkuun kirja pant ka tuud-aigu joba koolnu kodapoo-

linõ *Woddi Hint*. Timā poig Piitre olf abielun lāsānaasõga. Naasõ latsõ olf nekrutis võetu, Tartu ja Peterburi liina saadõtu. Om peris usutav, et Vodi nimi võisõ suulidsõlt lisas Hindulõ kävvü ka Jakapi kottalõ, et priinimes sai joba olõman lisanimi. Haani Vodi nimi nakaš ka peris ruttu lakja minemā, näütüses jõudsõ joba 19. aastagasaa keskpaiigan Pääsnā küllā Rāpināl.

Kost Haani Vodi nimi tulõ? Teedā om, et Kallastõ ehk Vodiküllā om kutsut ka Hodiküllā. Hariligult om nii, et ku võru keelen vaihtõlõsõ v- ja h-, nigu näütüses sõnnun *vundament* ja *hundament*, sõs om lainuandjan keelen tuu kotusõ pāäl *f* (*фундамент*). Samma muudu om võimalik, et vinne nimi *Фóмуѣ* (*Foti*) [footi] om andnu Vodi varjantsiga Hodi.

Vinne nimevarra om Foti tulnu kreeka keelest. Patriarh Photios Suur elli Konsantinoopolin 9. aastagasaal. Tā om aolukku lānnū ku bulgaarlāisi ristjā. Photios õts tähtsāmbit teossit om «Bibliotheca», antiiksõ kreeka kirāndüse antoloogia. Nimi Photios om kreeka keelen saad sõnast *phōs* 'valgus', miä om alussõs ka sõnalõ *foto*.

Uvve-Kariste mõisan (Hal-

liste) panti priinimi Woddi Muriku talust peri viie poja-ga suladsõpperle. Sāāl olõ-i inne olnut lisanimme nātā, nii et rassõ om üteldā, min-kast Mulgimaa Vodi tulõ. Eestistāmisel muudiva sama nime katõ kirāpildi kandja *Vodi* ja *Voddi* üten kotussõn ja ütēl pāāvāl uma vana nime nimes Voolaid. Tuu juhtu 1938 Tapa liinan.

SAARÕ EVAR

Kähri pulmaralli

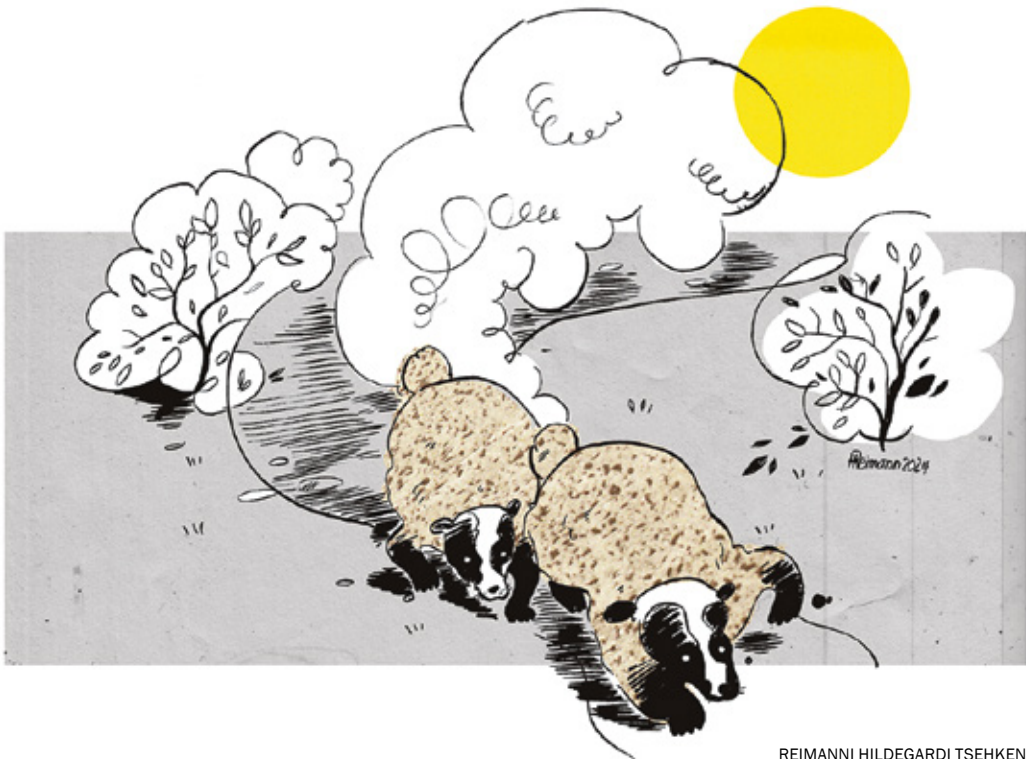
TRÄÄLI LAINE

Seo lugu juhtu aastid tagasi. Olõ väega tihtsäle mõtsu pite roitnu ja tuuperäst, et olõ ütsindä ja ei kõnõlõ ega ei tii ka muido lärmi, ei olõ ma kunagi nii mõtsast är tulnu, et ei olõ eläjit nännü.

Ütskõrd juhtu nii. Peri mõts om perädü illos. Tuul aol, ku seo lugu juhtu, olõ mõts viil uhkõmb ja paksõmb. Põra om tä seest tühäs raotu, väega pallo mõtsa om maha võetu.

Mõtsa seen omma RMK matkarada ja Kobrasõ tsihiotsmisraa. Sinka-vinka, mäest üles, mäest alla, sinka-vinka, mäest üles, mäest alla ja niimuudu Perilt Rosmalõ ja Rosmalt Liinamäe takast Perile tagasi. Vaihõpääl om muidoki hulga egäsugutsid tõisi raakõisi ja säääl või är kah essüdä. Suurõmb tii tege nigu lingu Peri otsan ja piät üle «kaasõga kao» (mu väiku tütär pandsõ tollõlõ purdõlõ, kost üle jõõ saa, säändse nime) minemä. Kopra omma tuu kotusõ nii mõnigi kõrd üle ugotanu.

Olõ illos 1. lehekuu päiv ja ma lätsi mõtsa. Pildimassina võti kah ütten. Rosma puult kuuldu krossisõitjido põrinat, miil olõ hää ja nii ma lätsi. Jõudsõ RMK matkaraa puhkamisplatsi lähkühe. Käändse ümbre, säädsõ pildimassina nii, et saasi pildistä mäest alla tiirata, ja tei pildi. Astsõ edesi. Jõudsõ sinnä, kon rada väikumba tiikesega risti lätt ja tulõplats joba paistus, ku

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

kuulsõ imelikku müdinät, ähkmiist ja sai viil mõtõlda, et nüüd kiäki tulõ. Jäi saisma ku soolasammas keset risttiid. Alt käänu takast juussõ mino poolõ suur pruun elläi. Kähr (*mäger*)! Jõlliti eläjä, haari pildimassina ja tahtsõ pilti tetä, a sis näi tõist suurt pruuni eläjä. Tõnõ kähr! Tahtsõ näid mõlõmbit pildi pääle saia, a nä põroti minost nii lähkült müüdä, et olõs mu pikäle joosnu. Nä aiva ütstõist takan nii suurõ huuga, et juuskmisõ aigu nahk sälän liiku ja lapõrd.

Ma olli ku halvatu. Jõlliti näid ja nä kattõva kuusõvõssa.

Säääl müdisti ja rägisti nä viil. Kai pildimassinat ja plõksõ võsa poolõ pilti tetä, et äkki jääs näid pildi pääle. Kõrraga kihotiva kähri võsast vällä ja risti üle väikumba mõtsaraa ja sis olli nä joba kaonu jõõ poolõ mõtsa sisse.

Saisõ keset tiiristi ja olli nigu ullikõnõ. Astsõ kodo poolõ ja mõtli, et kähriparikõsõl olõ vist pulmaralli. Tsikli Rosma krossiraa pääl jõrisi ullimuudu ja mul olõ kistumada hää miil. Ku ildampa filmi ilmutustõ vei ja pilte näi, sis olõ pildi pääl üts kährikene õnnõ kavvõmbal tii pääl. Tõnõ pilt olõ, ku tä mõt-

sast vällä juusksõ, ja sis ma sai arvo, et mul jäi jo pildimassin kavvõlõ pildistämise režiimi pääle.

Väikeisi kähriplatsi olõ ma nännü viil mitmõl kõrral. Pildimassinat ei olõ mul sis ütten olnu. Astsõ jälleki mõtsarata pite, ku kolm kähriplast minno tähele pandmalda mängsevä ümbre katõ suurõ kivi. Lätõ iks hää tükki aigu, ku nä mürramise päält pikä haina sisse kattõva. Viil ütõl kõrral olõ väikeisi kährikeisi mõtsa veeren nurmõ künnivirkxen mängmän nännü.

Pedaalõga auto

Mino meheveli olõ ettevõtja miis ja tegi 1950. aastidõ alosusõh umalõ pojalo auto. Ilosal autol olliva pedaali. Ku noid sõksõ, liiku massin edesi kah. Auto olõ nigu peris: tsõõri all, ruul olõmah. Massin värviti vereväs. Latsõ es taha süümä ja õdagu auto mant kodo minnä.

Esä olõ kõva pilditegijä ja pildist auto üles kah. Poisi kasvi suurõs ja lätsi kotost minemä ja auto jäi pallõdõs aastis tarõ pääle saisma.

Ma näütsi toda väikeist pildikeist ütskõrd tüü man. Tuukõrd trehväs üts Tarto mänguasa-muusõumi tüütäjä Põlva raamadukogoh olõma. Nägi pilti ja nakaš küsümä, kas om alalõ ja saasi muusõummi.

Kõnõli sis papa Hansulõ muusõumitüütäjä tahtmisõst. Tä olõ nõuh ja poja kah ja nii sis rännäški tuu auto muusõummi. Putitõdi tedä ja tä saisi täämbägi muusõumih. Umanik Vambola om veenü uma latsõlatsi kah hindä massinat kaema.

SIRKA

Latsilõ

Vastus saada üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle
latsinukk@umaleht.ee
vai postiga:
Uma Leht,
Tartu 48,
65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

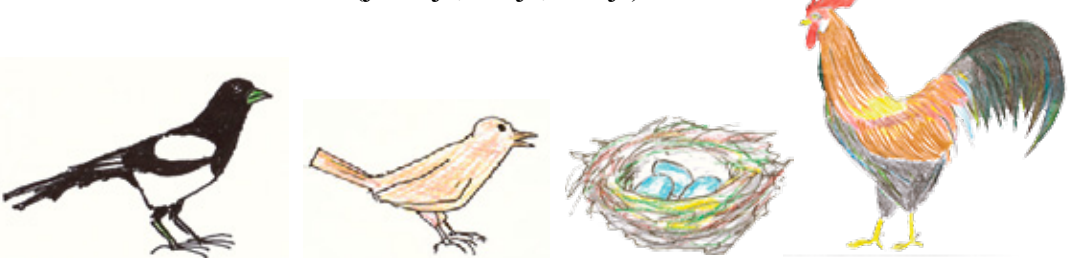
Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:
TSIRGULAUL.

Avvohinna saa
PALMIKU KREGOR (7)
Võrolt.

Vali' lausõhe sulgõ seest õigõ sõna vai sõnavorm!
Nuu' saada' ka meile vastussõs.

- Valgõ toonõkurg munõsi pessä kolm (muna, munna, munnõ).
- Mitmõ' kuldnoka' (laulva', uutva', tegevä') pesä inemise tettühe pesäkasti.
- Kuldnoka muna' omma' (sinitsit, sinine', sinidse').
- Tsirgu' (häätäse', laotasõ', mõotasõ') kaõholikkõ putukit.
- Pääsläne (müü, tuu, saa) päävälämmind.
- Kana (loo, lüü, luu) munnõ.
- Kikas kirg küländ (kõvva, hummõn, virka).
- Luiga pujakõsõ' omma' (valgõ', haha', vereväh').
- Lõokõnõ lindas ja samal aol ka (laul, luulõtas, ikk).
- Häniläne om hää (juuskja, sõitja, nõstja).

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst
Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Pilt lehen inne valimiisi

Raadion kõnõldi minevä nätäl europarlamenti valimiisist ja tuust, et inne valimiisi ei olõ hää kandidaatõ tegemiisist aokirandõsõn ilmaasanda kirot. Umal aol olõ maakunna-lehen pia säänesama riigli: es või panda lehte noidõ inemiisi pilte, kiä kandidiirsevä.

Seo lugu juhtu nii 30 aasta iist. Jäl olli valimisõ tulõman. Ütel hummogul näi, et lehte olõ üte kultuurijutu mano

lännü seltskunnapilt, kon pääl ka nuur Võro tandsujuht, kiä kandidiirse. Hiitü är ja mõtli, et ei tiä, määne pahandus taast tulõ.

Ja joba kõlisigi telefon. Toro tõõsõl puul olõ keskiäliline provva, kiä es olõ pildiga rahul ja karkse: «Teil om lehen sääne pilt!»

Otsõ joba egäsugutsit vabanduisi, a kõlistaja lätõ uma jutuga edesi: «Kas teil häpü ei olõ? Ti avaldat lehen pildi inemisest nii lühkü kleidiga!»

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Peitli ja vassar

Ma kuuli raadiost, et mõtsah om ragomisrahu. Inemine ei või mõtsamassinidõga puid maaha võtta, muido sekäs tsirkõl pessä tetä ja poigõ vällä haudu. A ku mõtsa läät, om kuulda, kuis kiäki pess nigu peitli ja vasara vasta puid. Ku õigõ puu mano saat, sõs om õnnõ nätä, kuimuudu lastu omma ümbre kuusõ lakja linnan. Tüve seeh omma nii sügävä mulgu, et võit

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist:
tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.